

# KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás:  
külső szénutca Sikó-ház, 36 számmal.  
Kiadó hivatal:  
Stein János könyvkereskedésében.

Előfizetési díj:  
Évnyegyenként 3, félre 6 pfrt, külföldre évfolyamként 4 pfrt.  
Megjelenik a K. Közlöny minden Kedden, Csütörtökön és Vasárnap.  
Hirdetések minden egyes hirdetés után 10 pkr bérletdíj és minden négyhásas egy sor után számítandó 4 pkr beküldése mellett közzétételnek.

A lap szerelmi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyalók u. m. előfizetés, hirdetések, reclamatiók sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

## ANYAGI ÉRDEKEINK.

### V.

Azon viszantságok, melyeken honunk a közelebbi időben átment, anyagi viszonyainkat is teljesen megváltoztatták. — Ha ama díszes... irányadó szerepet, melyet hazánk múltjában századokon át fajunk vitt, jövőre is megtartani kívánjuk, a fennebbi tényt komolyan szívünkbe kell venni s anyagi érdekeink rendezésében a szerent járni el. — A közelebbi országos változások előtt a nagyobb földbirtok, a rajta jól-rosszul vitt mezőgazdaság, a több vagyon mellett könnyen megszerezhető szellemi előnyök, az irányadó szerepet képesek voltak számunkra megszerezni, megőrizni. Most a régi rendszerű mezőgazdaság a császári adó fedezésére is alig levén elégséges, ha még tovább is a mellett maradunk, a birtok lassankint kisiklik kezeink közül, a szellemi előnyök megszerzésére képtelenné leszünk s aláüledésünk bizonyos. — Ne gondoljuk pedig, hogy e változások igen hosszasan várakoztatnának magunkra. — A fordulati pontnak, mely a jelennek figyelembe nem vétele, vagy hanyag elmúlásztása, s egy-két évtizeden át folytatott tévíránnyal könnyen leszorít a térről, melyet visszafoglalni vagy soha, vagy felette bajosan lesz módunk, mert mások nem késendnek azt elfoglalni. —

Hogy ez ne történjék, szükség ez állapotot, mely, ismételjük, fontos fordulati pontot rejt magában, figyelemre venni; szükség, össze kapcsolt anyagi és szellemi érdekeink megvédésére igyekezetünket megkettőztetni. —

Ha földjeinket egy-két hüvelykével mélyebbre szántjuk; ha egy kis löhet és répat is természetünk; ha szőlő-hegyeinkben az eddig nem ismert szőlőfajoknak is hely adunk, ez még koránt sem elégséges; jövőnk csak némi biztosítása is, a fenn említettnek sokkal gyökeresebb javításokat igényel. — Mindenekelőtt szükség, hogy mezőgazdaságunkat mielőbb a tökély azon fokára emeljük, hol a földművelés és gyáripar egymásnak kezét nyújtva kettőztetik az eszélyes és szorgalmas iparúzó jutalmát. — Szükség, hogy nem elégedve meg azzal, mit hazánk vékony felkérge jót és hasznost terem számunkra, a földben mélyebben létező kincseket kutasassuk, vizsgáljuk és sajátítsuk el. — Századok óta keleties önhittséggel hordozzuk nyelvünkön, mikint Erdély a természetből mindennel meg van áldva; s mondhatunk-e ezzel gúnysosabb vádat magunk ellen is, midőn e mindennel megáldott országban oly kevés áldást létesítünk maig is magunk számára? s e hibáért volnánk-e képesek igazságosan egyedül a kül körülményeket vádolni? — Idők hosszú során át tettünk-e bár valamennyire komoly kísérletet honunk földalatti kincseinek csak némi megismerésére; nem hangoztattuk-e ismét igen gyakran inkább hü fitogtatással, mint bár mely komolyabb szándékkal, hogy Erdély a bányászati iparágban szép jövőre van meghívva s folytattunk-e általában ez irányban egyéb említésre méltó ipart, mint nemes ércz-bányászatot igen csekély kiterjedésben és közepes ügyességgel? figyelembe vettük-e csak valamennyire is azon épp oly régi, mint kétségtelen igazságot, hogy egy nemzet iparában a vas és kőszén, a nemes érczeknél sokkal fontosabb szerepet játszik? — Az idegenek már is figyelembe kezdik venni ezt s honunk több vidékein részről oly ildomos sürgölődést vehetni észre, mikint az újabb bányatörvények kedvezése mellett, túlszárnyaltatásunk bizonyos, ha mi is, érdekeink érvényesítésére mielőbb egész igyekezettel föl nem lépünk. —

Ott, hol annyi hiányzik, mint nálunk, ki volna képes a teendőket pár hírlapi cikkbe foglalni? Mi is tehát a sok közül csak egy vállalat indítványozásával kívánunk közelebbről tisztelt olvasóink elébe lépni, melyet egyetlen teendőül tekinteni koránt sem akarunk; de meg vagyunk győződve, mikint azokkal, miket közelebbi párczikkünkben indítványoztunk, a teendők elősorában áll s a legüdösebb eredményt ígéri.

II. gr. TELEKI DOMOKOS.

## NEMZETISÉGÜNK GARANTIÁJA.

Ő es. k. Apostoli Főlsége, magyarhonban körutját bévégezvén, egy császári iratot bocsátott Magyarhon főkörmányzó herczegéhez, melyet olvasóink, lapunk közelebbi számának homlokán láthatnak.

Ha azon eszmékre gondolunk, melyek ez utóbbi években socialis ténen, ugyszólva a házi politika körében, s talán legfőképpen köztünk magyarok közt felmerültek, most már véglegesen meggyőződhetünk, hogy szilárdabb s elhatározottabb szándékon alapult a birodalomban a dolgok új rendje, hogysem minden lényeges változtatás azon, előttünk is utópianak ne tessenek.

Ő Főlségének már eleve tett legmagasabb elhatározását, a Magyarhon emelkedő jöletében felfedezett személynéspasztatatok, csak véglegesen megszilárdították, s biztosságot

nyújtottak Ő Főlségének arról, hogy az életbeléptetett birodalmi szervezet jótékony befolyása, annak folytonos kifejlése és tökélyesbülésével, mind inkább érvényesítendő magát.

Ő Főlségének ezen világ előtt álló legmagasabb kéziratára kijelöli a tért az ausztriai birodalom népeinek, hol azok mint individualis részek a közös testben hatáskörüket feltalálni igyekezzenek, s mely többé nem nemzetiségek, vagy ősi koro-naországok önkormányzati, szervezeti sat. jogaiban határozódik; hanem tisztán azon anyagi és szellemi minő létben, melynek egy közös monarchia sorsának legfőbb befolyása alatt — a birodalom minden egyes tagjai osztályosai lehetnek.

És Ő Főlségének ezen legmagasb kéziratában egy-szersmind szilárdan kiharancsollatik azon főlségi akarat: hogy a birodalom kormányzásának alapelvei minden oldalról elismertessenek. —

Fontos ezen irat, nem csak mert legmagasb kézről ered, s nem csak mert benne a nyilvános politikai gondolkodás határa körvonaloztatik; de fontos mindenek fölött azért, mert midőn a birodalomösszesítés eszméje, mindazon nemzetiségeket, melyek mint nemzetek kötésszerű viszonyban állottak volt hajdon a főlséges császári házhoz, némi aggodalomba hozta nemzetiségök érvénye felett, a birodalmi mérlegben; most Ő Főlségének e tárgyban kegyelmes nyilatkozata biztosítékot nyújt, miszerint: szorgos gondja oda lesz irányozva, hogy a különböző néptörzsek nemzeti sajátosságaiokban folyvást fenntartassanak, s nyelvük ápolásánál illő tekintetben részesíttessenek.

Felfogva ezen legmagasabb nyilatkozat horderejét, biztos lehetünk arról, hogy az mi egy nemzetnek legutolsó vesztese lehet, féltett nemzetiségünk, a birodalomösszesítés eszméjének nem fog áldozatul esni, sőt nyelvünk ápolásánál az uralkodó Főlség is illő tekintetekben fog részesíteni.

De egyszersmind, nehogy álmódzni kezdjünk, ezen legmagasabb irat minden nemzetiséget saját szellemi erejére utal, s ha nem igyekszik minden nemzet saját műveltségét, nemzeti nyelvét ápolni, akkor azon legmagasb tekintetekre sem számíthat, melyek ezen ápolás természetes és biztosított következményei. —

Ezen főlségi nyilatkozatban a nemzeti irodalom és tudomány kifejlhetésének kezességét bírjuk, s ebben garantiája lehet még nemzeti fennmaradásunknak; de hogy legyen, arra te-nünk, irnunk, tanulnunk, áldoznunk kell; mert e garancia nem több a nemzetiség életében, mint az egyéni életben, az Istentől a praedestinatio mellett fennhagyott szabad akarás, ki ha szabad akaratját rosszul használja, vagy azt felhasználni ké-sik; — elveszti talán szerencsés praedestinációját. —

## SAPHIRA.

Koszorúzott pályamű.

Irtá

HALMÁGYI SÁNDOR.

III.

Szerelem és nagyravágyás.

(Folytatás.)\*

A vén csatlós elégedetlensége jeléül, hogy el kell maradnia gazdájától, ismét és pedig most már boszusan kezdett füle mögött kapirgálni; de Márkházi oly rendkívül komolyan intézte hozzá a szót, hogy nem érzett bátorságot az ellenkezésre, s egy parancsoló intés után, a melylyel gazdája a térs udvarra sietett, minden habozás és morgolódás nélkül vezette ki a délezzel paripát, mely ficzánkolódva és vidáman nyertiközbe üdvözlé a szabad levegőt. Ritka szép alakú és nemes fajú állat volt ez, mint alább meglátjuk.

Éppen ekkor érezte ki a vén szolgálóleány is Aront az utcaajtón, a melyet nagy szorgosan látszott bérteszelni, mintha azt akarta volna, hogy a külvilág rossz indulatának még csak szele se surranhasson be.

— Hugám, szentem! — kiáltá Tamás; — hadd jusson ki előbb nemzeti uram is azon az ajtón; ne reteszelve még be!... eszem a zuzáját. —

Alkalmasint a lönyerítés vagy még inkább e kiáltás, mely tompán hangzott az épü-

letek öbleiből vissza, a vén Boncza leányának figyelmét és kíváncsiságát felébresztvén, Szidónia épp e pillanatban sietve jött ki a tornácra; szomorú, halvány arcán meglepetés tükröződött és kérdő tekintettel nézett alá Márkházira.

— Hogyan, lovag, csak nem akard már elhagyni szegény, de vendégszerető hajlékunkat!? — mondá egy percnyit mozdulatlanul után lefelé sietve a lépcsőn: — atyám hazatértét meg kell várnod! — folytató egészen aláérkezve. — Ki tudja, nem éppen a te érdekében mulat-e valahol e perczben is. Oh én tudom, ő bizonyosan jó hírt fog neked hozni, Márkházi.

— Adná az ég, hogy mindnyájunkra nézt kedvező hírrel, s mielőbb hazaérkezzék! — viszonza az ifjú, kétkedő, majdnem vesztő hangon. — Adná az ég, lelkemből kívánom, hogy e mai nap jól végződjék!...

Szidónia egészen elfehéredett egy perczre, s fájdalmas merev tekintettel nézett a harczfi rejtélyes, nyugtalan arcába.

— Rosz sejtelmek bántanak, avagy éppen tudsz valamit, a mi atyám hosszas kimaradására vonatkozik? — kérde megütőve. — Hangodból, tekinteted után itélem, hogy valami nagyon fölzavarta kedélyedet. Szólj... ne nézz reám oly szármalasan... mit sejtessz, vagy mit tudsz?

— Szegény Szidónia! — mondá Márkházi egészen meghatva, — légy meggyőződve, hogy ha hatalmamban állana, azonnal megmentenélek aggodalmaitól; de én semmit se tudok... Boncza bátyám hollétéről. Mikor és mi végett is távozott ő?

— Nem tudom és Magdus se tudja. Mikor a reggel felkeltünk, már nem volt itthon.

— Aron talán adhatna némi felvilágosítást, nem?

— Azt mondja, soha olyan mélyen nem aludt, mint az éjjel, s ha a fejét elütik, még se tudja, mikor hagyta el atyám a házat. A kapuajtó kulcsa nála volt. E szerint a kertajtón kellett távozni atyámnak.

— Kétségkívül! — mondá Márkházi csatlósával lopva egy egyetértő, gyanus pillantást váltva. — Azonban... e házból nincsen-e még valami más kijárás is azon kívül, mely a kapu át az utcára, vagy a kerti-ajtón át a Maros felé nyúló térre vezet ki? ... Azaz, hogy de miként is jövök ily gondolatra!? — sietett kiigazítani magát, látva, hogy ez elhamarkodott kérdéssel Szidóniát már-már kellemetlen zavarba hozá. — Végre is, mi különös van abban, hogy Boncza bátyám kimegy reggel és estig nem kerekedik haza? ... Meglásd, Aron azonnal haza fogja hozni. Ne okoz téhat magadnak ennyi nyugtalanságot... idő előtti aggodalmakkal... talán minden önkéül. —

Minden önkéül!? ... Oh, de mikor ő oly rég nem volt ki a háztól és nem társalgott emberekkel, a kikkel soha se tudott különben is elég csinján banni, még a jobb időkben se; hát aztán most, a midőn oly türelmetlen, ingerlékeny természeti lett, s a napokénti valóság surlódások miatt a kedélyek is a legnagyobb mértékben fel vannak izzadva!? Nincsen-e elég okom remegni, hogy valami bajba keríti magát? ... Haragusznak reá, haragusznak szegény fejére, s ő is haragszik az egész világra... Aztán... ah! bár csak megtalálna valahol Aron és haza hozhatná szerencsésen!... Neked is itt kell lenned, Márkházi. Ő bizonyosan volt Saphiránál, a kinek pártfogásába ajánlott lesz téged. Várd be őt... csak nem hagyód ide házat búcsuzatlanul!? — Szólt a halvány leány esengő, szemrehányó, szorongva marasztaló hangon, a mely Márkházit kellemesen lepte meg, de végre is nem tudá elhatá-

rozni, komoly szerelmi érzemény avagy csak a pusztá aggodalom hevesebb nyilatkozatának tekintse azt.

Mindegy! a családalan bujdosónak kimondhatlan jól esett e bizalmas ragaszkodás épp azon hölgy részéről, a ki phantasticus lényével oly mély hatást gyakorolt reá már az első pillanatban; szíve körül kimondhatlan édes megrendülést érzett, s az öszinte elfogadás szokatott, reszketeg hangján viszonza: — Szidónia! ... mit gondolsz felőlem?

... Hisz én nem akarok végképp távozni, oh, nem! sőt el vagyok határozva még ma este eldöntő tanácsodat kérni ki... egy oly kérdés fölött, a melyet ha százszor intéznék magamhoz, még se tudnék megfektetni nélkül. Sokkal nemesebb vendégszeretletben részesültem én e háznál, s ily rövid idő alatt is rokonszenves és részvét sokkal szorosabban fűzének... hozzatok... hogysem oly illetlen könnyedén, búcsuzatlan tudnék válni. Már magában a gondolat is nyomja lelkeket. Mi soha se fogunk egészen elválni, Szidónia, még akkor se, ha az udvarnál majd nagyra viszi Isten dolgomat. A legfőbb kitüntetések közt is meg fogok én emlékezni rólatok, s ha egyszer szerencsém meg lesz alapítva, nem fogok én félni az igaztalan közvélemény ítélésétől. Eljövök, csak azért is gyakran eljövök hozzátok, e vendégszerető, csendes hajlékba, a hol szerencse-csillagom első felragyogását láttam.

— Hová akarsz hát menni most? — kérde Szidónia lesütött tekintettel és komoly arccal, a mely önkénytelen elborult, midőn a nagyravágyó ifjú fényes kitüntetések utáni áhítozását elárulá.

(Folytatjuk.)

\*) Lásd a Kolozsv. Közl. 123-dik számát.

Ez a fölségi nyilatkozat ha bár immár átvitt tények szentesítése, oly tény, mit tudunk, ismertünk, de egy újabb pecsét lévén azoknak érvényén, feleleveníti magunk iránti figyelmünket és arra ösztönöz, hogy nem különszakadva ugyan a monarchia testétől, de benne lehetőségig egy ép tagot képezve, nemzeti sajátosságunk s miveltiségünk megőrzése által tartuk meg azt a magyar nevet, mely e monarchiában mindig kitudta magát tüntetni esze, szelleme és erélye által.

Szerencsétlenül vagyunk annyi részben, hogy nem nyelvünk az állam nyelve, de annál nagyobb igyekezettel kell ápolásán fáradoznunk; mert az állam nyelvét megőrzése az állam is; de a többi nemzetét magának kell igen természetesen megőrznie, s felvirágoztatnia.

Ha pedig nyelvünk elhanyagolt, ha szépirodalom, tudomány, miveltiség, nem azon szivárog át az unokákra... pár század alatt vége lesz a magyar névnek.

És beleolvadunk azon népekbe, melyeket magunkba nem tudunk olvasztani évezreden át. — Eza mi jövőnk, ha elhagyjuk magunkat. S mit nyer vagy vesz a világ általa? az idő fejt meg.

DÓZSA D.

## A BÉCSI STATISZTIKAI CONGRESSUS.

A bécsi és pesti lapok közelebről sokat beszéltek e congressusról, s a K. Közlöny tisztelt olvasói is méltó kíváncsisággal várhatnak legalább rövidke jelentést, a mely e gyűlés minőségével és eredményével megismerhesse. Én megkísértem e kíváncsiságnak eleget tenni.

Mielőtt azonban a gyűlés részleteire mennék át, talán nem lesz éppen fölösleges megemlíteni: mi annak története s célja? Az újabb időben annyi újat kelle tanulunk, hogy nem csuda s tán menthető, ha a közönség egy része figyelmét némileg kikerülte ez ügy.

A statistikát valaki a jelen század tudományának nevezte, minthogy az rendszeres egészszé csak a jelenkorban fejlődött ki, s még élnek a férfiak, a kik alapját megveték. Azelőtt a statistikát inkább egyes tudósok kíváncsisága ápolta, s célja és haszna e kíváncsiság kielégítésén alig terjedt túl. Azonban kevés idő alatt férfiak álltak elő, a kik fűrészszekerek és kombinációk által eredményt, a holt számoknak életet tudának adni, annyira, hogy magok a kormányok is belátták: hogy egyedül a tudomány képes csalhatatlan alapul szolgálni, mind a régibb intézkedések helyességének megítélésénél, mind újabb rendszabályok hozásánál; mert a helyesen vezetett statistika éles figyelemmel kíséri a társadalmi életet minden mozzanataiban, számokban jegyzi fel az emberi tevékenység alakulásait; s mint az óra mutatója, oly pontosan rámutat a koronkénti haladás, csökkenés, vagy bármilyen változás pillanataira. Sehol se igazabb, mint a statistikára alkalmazva, századunk legnagyobb természetbúváranak, Humboldt Sándornak ez állítása: „A térben előforduló mozgalmak és változásoknál a közép-számok képezik a végcélzt, sőt ezek fejezik ki a természet törvényeit; e közép-számok mutatják nekünk azt, a mi jelenségek változásaiban s rohanásában állandó.”

A statistika tehát elhagyván az elmélet mezejét, merőben praktikus térre lépett, s ápolását magok a kormányok vették át, mint oly tudományt, a mely a közigazgatás minden ágában ép oly nélkülözhetlen, mint a kereskedőnél vagy bármely üzlet emberénél a könyvek rendes vezetése.

Azonban mert e tudomány rendkívül gyorsan fejlődött, s mert kezelésével eddig csak egyes tudósok ezek is különböző országokban szétszórva foglalkoztak, különböző nézetek alapján s egymástól nagyon eltérő rendszerben alakult meg. Hogy tehát ne csak egyes nemzetek, hanem az egész mivelt világ közhasznú tanává lehessen, szükséges volt arra törekedni, hogy a fűrészszekerek tárgyra, irányára, módjára s rendezésére nézt közösen megállapított elvek legyenek alkalmazva; szükséges volt szótval e tudománynak meghatározott irányokat s rendszert tűzni ki, a melyeket minden állam, s minden egyes tudós szem előtt tartson a fűrészszekerek egybeállításánál, hogy így az eredményeket minden országra nézt könnyebben át lehessen tekinteni s egybeazonosítani.

E cél elérése szűlő a legelső statisztikai congressust Brüsszelben 1853-ban, a hol az európai államok képviselői s szakfőirai megkezdtek azon nagy munkát, a melyet 1855-ben Párisban még több részvételtől támogatva folytattak, s a melynek érdekében alakult volt a most lefolyt congressus Bécsben.

E két-évenkénti gyűlések feladata tehát nem más, mint alkalmas szolgáltatni a mivelt világ tudósainak s államainak közös tanácskozások tartására, hol szövegre kerülnek a statistika érdekében eddig tett tapasztalatok s intézkedések; indítványok merülnek fel a további fűrészszekerek tárgyra, irányára s módjára nézt; s végül minden ilyen gyűlés előre kitűzi a jövő gyűlés által megoldandó kérdéseket.

Igy történt Párisban, a hol a második congressus a Bécsben tartandó gyűlés előtízennégy igen fontos és érdekes kérdést tűz ki, a miket ez megoldani törekedett.

E kérdések a halál- és születési esetekre s okaira; a büntető törvények elleni vétségekre s ezek büntetésére; a büntető törvények szervezésére és tevékenységére; a polgári törvénykezés részletes statisztikai tervezésére, s végül egy oly financia-statisztikai terv részletes kidolgozására vonatkoztak, a mely tekintettel legyen mind az állam-háztartásra, mind egyes tartományok részletes költségvetésére és a községek vagyongazdálkodására.

Ezenkívül további tanácskozás tárgya maradt még a múlt gyűléseiről az ipar statistikája, a melynél tekintettel kelle lenni az egyes iparágak rendszeres beosztására, s az ipartermékek mennyiségének és értékének pontos kifürkészésére; ide tartozott az oktatás-ügy statistikája is, valamint azon kérdés: miként lehetne hasznát venni a térképeknek az ipar, mezőgazdaság és forgalmi eszközök statistikájánál; végül az egyes államok hajóinak forgalmáról szóló statistika az idegen államok kikötőiben.

(Vége következik.)

GÁMÁN ZSIGMOND.

## VIDÉKI LEVELEZÉS.

Zilah, sept. 11. — Városunknak eddigelő nyilvános sétatere nem lévén, ebbeli fogyatkozását csak a közel fekvő kies szőlőhegyek pótolták némileg. A sétátér, mint nyilvános szórakozási helynek, a kedélyre gyakorolt játékok befolyása mellett, városban a közegészségre is üdvös hatást tulajdoníthatni, minélfogva pár év előtt közönségünk csinosítása tekintetében több rendbeli eszme merülvén fel, a sétátér terve is szóba jött, oly formán, miképp erre a vá-

ros közepén levő barom-piaczot alakítsák által, a marhavásárt az utcza végére tevén ki, a lenn fekvő városunk különben sem elég tiszta légtérjének rég botrány-kövéül szolgáló városi kórházzal, s ennek egyéb accidentiáival együtt. A tér közepén a Kukukmálról levezetni czélzott szökőkút is felséges lett volna, de korszerűtlenül költségos volta mián abban maradt.

Habár ilyen szigorú időkben, midőn köz és magán szükségek, utolsó fillérünkig mindent igénybe vesznek, községek mint magánosnak költséget és fáradságot ok nélkül igényzésre fordítani vétkes pazarlásnak hisszük, minthogy a megkívántató fák innen hazulról kiselnek, s beültetésükre néhány napszám elegendő lenne, a sétátér eszméjének kivitelével a közegészségnek és aestheticának egy kis áldozatot hozni, nem lenne haszontalan dolog.

Nehogy a világi hiúság nagyon elkapjon bennünket, lépünk át a sétátéréről Charon rideg révpártjára, „hol a szemek vázai, s a világ álarczai lehullanak.” Temetőink rendezése, csinosítása s fával beültetése mellett sajtó utján is nem egy felszólalás történt, a mit is kétségkívül az illetén társadalmi szükségek közt legelső sorba lehet helyezni; nemcsak mivel e gond által az elhunytak emlékezetét iránt kegyelettel tanúsítunk, de, főképpen, mert enyhítőleg hat a látogató fájdalomra a természettel való közeli érintkezés, s az emlékezet e kegyelme nemeseíti az érzelmét. „A bú a kedély megolvastója, s alatta minden benyomás egyenesen a szívre hull.”

Ezért nem lehet méltánylat nélkül hagyni ref. egyházi tanácsunk azon intézkedését, miszerint a temetőt szakértő által díszes fasorokkal ültetett be. — A temetők csinosítása, s jó karban tartása miveltebb országokon már régebben divatozott, sőt Charles Grandcourt, keleti utazásában a konstantinápolyi örmény temetőről is igen kedves képet nyújt. „Egy hegyen, melyről a Bosporust egész szélességében végig látni, fekszik a temető, ezer meg ezer fával beültetve, melyek balzsamos, jóságos szurkot izzadnak ki, s szokatlan nagyságra nőnek. Szemközti a temetővel fekszik Marmora szigete, nagy márványszikláiról így nevezve. A fák ingó árnyai pompás sármaképek rejtkeznek a forró nap égető sugarai elől. Minden sírköbe pedig rakás apró lyuk van vésvé, a fákon fészkelő madár-csoportok számára, melyeknek itt gyakran szomjan kellene elveszni; de esőben megtelnek az üregek, honnan a szárnyasok hálásan oltják szomjukat.” stb.

E hó folytán a somlyó-zilah-i utvonál is elkészül, mi által városunk Magyarhonnal egyenes összeköttetéshez jutand, s remélhetőleg az annyira ohajtott székérpostai összeköttetést megnyeri.

Mult levelünkben „Vérvolgy” helyett „Két volgy” vala szedve, a mit ezennel szabad legyen kiigazítani, nehogy valaki a mi nyakunkba rója. R. L.

Tasnád, sept. 6-án. — Hogyha valakinek kedve telne szellemi életünket tündöklő színben ragyogtatni vissza a napi-sajtóban, az bizonyosan elősorolná, hogy nekünk van 1841 óta fennálló casinónk, van több iskolánk, vasárnapi ismétlő iskolánk, van ének-társulatunk, vannak jó zenészeink, és van — egyéb semmi! Körvonalozzuk egykissé bővebben. Van casinónk, két világos tágas teremmel, fenn az emeleten; van benne jó tekeasztalunk, több kártya-asztal, — az olvasó-teremben válogatott könyvekkel megrakott könyvtár, a zöldasztalon heverneka „Pesti Napló” „Budapesti Hirl.” „K. Köz-

## SZERELEM ÉS VAJASKENYÉR.

Még csak deák palánt valék,  
Grammaticát tanulgatték,  
Két rudimentum elköpött,  
S nem tudtam a hűc haec hocot.

Hiában mondtá mesterem,  
Az a plus b mi fán terem,  
Egy-egy rúd kréta elköpék,  
S mint előbb annyit sem tudék;

Oka, hogy nem fogott eszem,  
A volt ha jól emlékezem,  
Hogy a szomszéd asszony laka,  
Hozzánk nagyon közel vala.

A melynek törpe ablakán,  
Kacsinta rám egy barna lány,  
A lelkesedésem szép ilon,  
En s ő az x plus y.

Vajaskenyér meg e leány,  
Hatottak oly formán reám,  
Hogy nem adám e pár személyt,  
A világ minden kincseért.

Reggel a mint felsejkenék,  
Egy jó karéi hogy bekenék,  
Kisandalogtam csendesen,  
Átkandikálni a résen.

És hogy ha megpillanthattam,  
Kukra lokém grammaticám,

S a mely napon nem láttam őt,  
Bám ép torony magasra nőtt.

Lesbe jártam a kert alatt,  
S a lezce olykor elmaradt,  
Anyám sokszor reám kiált,  
A mester meg-meg declinált.

És így vesződénk untalan,  
Anyám meg én és mesturam,  
De végre is ők győztek,  
Mert Kolozsvárra küldtenek.

Hogy oskolázzanak meg ott,  
Hol szomszédasszony nem lakott,  
Kinek ilonka lánya van,  
Egyél vajaskenyért fiam!

Ilonka és vajaskenyér,  
Ekkor rám nézve véget ér,  
S három négy év hogy eltelték,  
A mint otthon megfordulék.

Mi történt a hajadonon?  
Túl van a holtomiglanon,  
Mint én, előbb ugrotta át  
Érettségi vizsgálatát.

HÓRY FARKAS.

## EURÓPAI VISZONYOK.

Eszmetörődék Erdély történelméhez s illetőleg Rákóczi korához.

(Vége.)

Vagy tán nem így volna, mert egyesek erénye, önfeláldozása nem tudta százszázalékos feketé üzenését megváltani? Azon egyeseké a di-

csőség babéra, százszázalékos büne, százszázalékos korbácsolt. Vagy tán milliókra rugó népcsorda kell, hogy egy nemzet nagy lehessen? Hány millió angol van Európában? ... Vagy tán keltenek ez vagy amaz alaku üres teljesítetlen institúciók? Polgárerény az egyedüli institúció!... Köztársaságokból is lettek az emberiséget végig tapadó zsarnokbatalmak s egyeduralkodások alatt is voltak lángkeblű hazafiak. Vallás tán a boldogság kelleke? Az angol clerusnak is meg van a maga setét büne, valamint Franciaországának is az ő erénye. Vagy tán, a vasútak után is, tenger kell, terméketlen, kopár sziget, hogy egy nemzet nagy lehessen? Az újabb idő államainak történelme éles feleletet fognak erre adhatni.

Kévs mondanivalónk van még Péter czárt illetőleg. Péter ily elhatározása nem kerülte ki a nagy Anglia figyelmét, s a spanyol háborúnak véget vető béke megkötöttét. Péter czárt a mi illeti, a következés úgy mutatja, hogy ő a keleti császárságot akarta helyreállítani. Erre mutatnak, hogy ő a moszkvai patriárcha hatalmát magára ruházta, mint egykor Constantín; továbbá, a keleti egyház pártolójának szerepe, Oláhország, a konstantinápolyi patriarchától, hanem az orosz egyháztól függetlenségének kivitele; a minden oroszok czárjának czíme, melyet a czárok 1721-ben Európa előtt fölvettek; a slavismus eszméje; a konstantinápolyi Szófia templomára teendő kereszt meseje; görögországi függetlenség; a beteg ember históriája... mindezek a keleti császárság és egykori hatalmának létesítésére voltak irányozva Péter- és utódaitól.

Mig a pétervári kabinet nagy ügyesen, a forradalom szálait mindig kezében tartva, Európa tekintetét huzamosan Francia, Spanyol és Olaszországra tudta lánczolni, addig keleten elvetette jövődjének hálózatait. De Anglia,

ha idő után is, mindig mégis lehető jókor változtatta meg miniszteriumait, hogy párhuzamot vonhasson. A bécsi congressuson, a pétervári kabinet képviselője, tette, mintha kelet nem is érdekelné, a jonai szigetet Ausztriának indítványozta adni. De az 1815-ki párisi négyes szövetség egy pontjában ez áll azon szigetekről: „Az egyesült államok (t. i. a jonai szigetek) egy szabad és független államot fognak alkotni Nagy-Britanniának közvetlen és kizárólagos pártfogása alatt. (Les Etats-Unies d'ivo former un état libre et indépendant, placé sous la protection immédiate et exclusive de la Grande Bretagne.” De Martens, Recueil des Traités 663 lap.) Ily közönnnyel, de mégis czélzatokkal viselték magokat a keleti kérdést illetőleg, a nevezetes spanyol forradalom után 1822. a véronai congressuson is Pétervárt küldötték. Ezen a congressuson Ferencz császár és császárnén s Metternich hercegen kívül jelen voltak még herceg Eszterházi és gróf Zichy is, ausztriai nagyk.

Szebasztopol után az európai államok egymáshoz viszonya nagy feszülést állott ki; szakadt-e valahol vagy egy kötelék? s ha igen, mennyiben megbogozhatatlanul? azt az idő fogja megmutatni. A mi nagy kötelességünk: nem eszmerőben fogadni a kikerülhetlen rosakat s osztatlanul s romlatlanul megmaradni — az időben.

GYÁRFÁS F.

Sajtó hiba. A „Nővérek” ezimű regény ismertetésében néhány helyt hibásan áll Farkas (András) Fekete Fekete (András) helyett.

löny.“ „Hölgyfutár.“ „Vas. és Pol. újdonságok.“ ennyi az egész, vagyunk negyvenötön. Hej pedig uraim! — ha önök sem pártolják azon egyetlen társulatát városunknak, melyet önök hoztak létre, mit várjunk az alantabb régiókból? Pedig casinónknak évi részvénye csak 4 pft.

Jobbjainknak becsületére válik, hogy a legválságosabb időkben is fel tudták tartani egyfelfűnkét; — de az aztán még sem nagy dicséret, midőn saját tagjai sem kívánják pártfogolni, — mit a farságon rendezett tánczestélyek tökéletesen igazoltak, lévén a két utolsóban hetedfél pár öszveséggel.

Van vasárnapi iskolánk is, csupa mesterinasok számára, van? ne dicsekedjünk vele, jobb ha hallgatunk róla! felfogtuk-e a vas. iskola sz. czélját? igen is fel, ott, a kik mit tanultak, újra tanulják, hogy el ne feledjék; a kik nem tanultak, azok is fognak tanulni, miből, miről és miképpen? erre ki fog megfelelni? felfogták-e ott a népnevelés, a vasárnapi iskola valódi czélját, hol a szerencsétlen tanítót becsukattással fenyegetik, mert kéri a tanításérti fizetését, kétségbeesett levelében? — mondóm hallgassunk el ott, hol ily szépen fizetik a tanítót, majd tán jobban lesz ezután valamikor, mikor a magunk erszényéből is segíthetjük képző-intézetünket.

Van jól rendezett zene-társulatunk igen is; éppen tizenhat darab barna fiukból ütve össze, s ez dicséretére válik városunknak; — a város áldozatot hoz az egyet léteztetése végett, csak hogy a társulat is teljesítse a város iránti kötelességeit, de hol? nincs népkertünk, nincs sétátérünk, pedig van igen kies fekvésű darab földje a városnak, vannak térei, csak akarni kell és lehet minden. — Ott a nagy templom előtti pusztátér a régi halastó helyén, legszebb helyett; nem volna bajos sétátérre varázsolni. Középen pedig szépen játszhatnék az emelvényről a banda; ott van még a nagy város-háztól lefelé a hidig, a szélestér, szép fasorok díszlenének ott, s városi közönségünk nagy részét, ily helyek előállításával sok rossz, erkölcsvesztegető helytől lehetne elvonni.

August. 16-án Stier Pál vendéglős egy tánczestélytel egybekötött század évi ünnepélyt rendezett a Schwarzwaldból ezelőtt éppen száz évvel ide telepített svábok részére. Nagy sátor hirdeté az udvaron elterülve a leendő népes öröm-ünnepet, a magyarság díze is az előjárókkal együtt megjelent élénkitni a vigadókat, reggelig tartott a mulatság, meg is telt a ponyva-sátor, — melyet a letelepültek, a hazájokat elhagyott, s unokáiknak bőven termő földet keresett sváb ösők tele-tánczoltak a landeris hanghullámiban, ott voltak sir-szelemeik, újra elpanaszolva egymásnak a fáradalmas utat, a hosszas szomjúságot, új-földön örömeiket. És az unokák párnáik közé rejtkeződve, visszaálmódíták magokat elhagyott hazájukba, bizaz élő nemzedék aludva tartá meg azt a százados öröm-ünnepet, egy sem mutatta magát azon a helyen, hol most a mulatság, ezelőtt száz évvel pedig a telepítési szerződvény aláírására az ösők egybegyűlése tartatott.

A tasnádi ref. anyaszentegyháztól a régi idők óta lelkesíti a világirodalmat újabb és sajtószertű bajokban oly gazdag költészetével gyönyörködtetheti. Egy vesztélyes szembaj annyira megfeszít a látásától, hogy már se írni se olvasni nem képes. Csak szomorú vigasztalásul szolgálhat Homer, Ossian és Milton tragikus példája, kik a vakaság pusztá éjében is oly fényes költői világot láttak. Az európa-szerzte dícsőített és most általános részvételt emlegetett amerikai poeta szép költészete a magyar közönség előtt is ismeretes valamennyire, a mennyiben ha jól emlékezzünk a „Budap. Hirl.“ tárczájában tavaly igen érdekes ismertetését adta volt Salamon Ferencz, a ki a probafordítás által sok hívatosságot tanúsított Longfellow költeményeinek nemzeti irodalmunkba leendő méltó átültetésére.

(Vége következik.)

## KOLOZSVÁRI NAPLÓ.

\* Mai lapunk mellett küldjük szét, Dózsa Dániel előfizetési felhívását Zandirhám című székely hőskölteményére. E műnek, mely Erdély legnevezetesebb népének életéből s korszakából van merítve, már első íve alatt izzad a sajtó. Az egész kötet a legszebb metszetű új, apró (petit) betűkkel lesz szedve, s mindamellett előfizetésére a 15 ívre menendő kötetnek egy forint 30 kr. p. p. előfizethető helyben az íróval, vidékről posta útján az íróhoz ezimezendő levelekben. Reméljük, hogy lapunk tisztelt előfizetői, kikhez fennebbi felhívás ezennel megküldetik, szíves közrehatásokat az előfizetés kiterjesztésére — meg nem tagadandják.

\* Longfellow, a híres amerikai költő, többé nem fogja a világirodalmat újabb és sajtószertű bajokban oly gazdag költészetével gyönyörködtetheti. Egy vesztélyes szembaj annyira megfeszít a látásától, hogy már se írni se olvasni nem képes. Csak szomorú vigasztalásul szolgálhat Homer, Ossian és Milton tragikus példája, kik a vakaság pusztá éjében is oly fényes költői világot láttak. Az európa-szerzte dícsőített és most általános részvételt emlegetett amerikai poeta szép költészete a magyar közönség előtt is ismeretes valamennyire, a mennyiben ha jól emlékezzünk a „Budap. Hirl.“ tárczájában tavaly igen érdekes ismertetését adta volt Salamon Ferencz, a ki a probafordítás által sok hívatosságot tanúsított Longfellow költeményeinek nemzeti irodalmunkba leendő méltó átültetésére.

zönség előtt is ismeretes valamennyire, a mennyiben ha jól emlékezzünk a „Budap. Hirl.“ tárczájában tavaly igen érdekes ismertetését adta volt Salamon Ferencz, a ki a probafordítás által sok hívatosságot tanúsított Longfellow költeményeinek nemzeti irodalmunkba leendő méltó átültetésére.

\* Külföldi hírlapok szerint ö cs. k. fensége István főherczeg Steinberg gróf név alatt most Hamburgban mulat, s különös figyelem és tisztelet tárgya.

\* A Mária-czelli búcsun, mint a „Magyar Posta“-nak írják, Nagy Lajos királyunk zászlaját a szent helyre történt ünnepélyes bevonulás alkalmával Török János, a „Hazánk“ szerkesztője, vivé. — Egy bécsi lap szerint a zarándokok száma 180.000-re megy. A fels. uralkodó családból Ferencz-Károly cs. főherczeg, Zsófia főherczeg asszony, Károly-Lajos cs. főherczeg, tiroli helytartó, fonséges nejével, mult hó 20-kán végezték e kegyhelyen a szent gyónást és áldozást.

\* A pesti magyar gazdasági egyesület legfelsőbb helyen megerősített alapszabályai leérkezvén, az ideiglenes bizottmány főkörmányzósági egyenes meghagyás folytán kötelességének ismeri a t. gazdaközönséget, s illőleg az egyet t. tagjait arról értesíteni, hogy az Egyesületnek az átvizsgált és megerősített alapszabályok értelmében leendő újjászervezése végett a közgyűlés Pesten, a köztelken, f. évi november 16-dik napjára d. e. 10 órára tüzetik ki.

\* Vahot Imre előfizetést nyit „A jó magyar gazdaszszony könyve“ című közhasznú, s minden jó házi nőnek nélkülözhetlen kézi könyvre, a melyet legújabb külföldi források után Környei János fog összeállítani. Előfizetési ára e műnek, mely legalább is 60 fametszettel s 12—14 sűrű nyomott íven fog megjelenni, 1 pengő forint. Beküldési határidő f. évi oct. 10.

\* A legnagyobb photograph-kép, mely előállított, az idei műkiállításán Beruben volt látható. Készítője Ourheim Bernből, nagysága négy köblábot tesz és Bazel városát ábrázolja.

\* Az újonczok orvosi vizsgálatával megbízott orvosok utasítása közelebből némely módosításokat fogna szenvedni, miután a fegyverek újabb átalakításával az első fogak hiánya nem lesz a katonai szolgálata alkalmatlanná tevő ok. Szomorú hír kivált a cigánylegényekre nézve, a kinek a dadé még purdék-korukban kiűt fogát, hogy a besorozástól megmentsen.

— Szent lélek, a vallás és tudomány szent lelke elleni vétkeket követnénk el, ha nem figyelmeztetnők erdélyi olvasóinkat a „Sárospataki füzetekre.“ a magyar protestáns és tudományos kérdések tolmácsál ajánlkoz ezen közlönyre. Csak is a nyári saison hibájául rovandó fel az, hogy ily későn eshetek figyelmünk e régóta nagy epedéssel ohajtott szellemi virágra, a mely egyszersmind a legiztetes és legátláplóbb gyümölcsessel kínálkozik. Teljes meggyőződéssel valljuk meg, hogy egy ily-szerű folyóirat, a mely legmagasb érdekeinket, legnagyobb kérdéseinket a nyilvánosság ege alá hozná, álmotunk ugyan, de hogy az magyar földön egyszerre mint Pallasz a Jupiter fejéből oly derék öltözethen előteremjen, ez idő szerint legalább nem vártuk, nem hittük. Ujra meg újra olvastuk e füzetek első 15 éves szálmányát s magas, eddig nem élvezett gyönyörrel vagyunk meghatva a hang és komolyság által, mely „nem annyira érdekes akar lenni, mint inkább oktató és nyugodni ható.“ s éppen ez által ébresztli a legmélyebb érdeket. Ideje is volt már valóban, hogy megszólaljon a protestáns szellem is, a midőn a katolikus részen a vallási irodalomnak mind tudományos, mind népies oldala oly nagy buzgóság és avatottsággal miveltek.

Ajánljuk azért, laicus létünkre is a legkomolyabban ajánljuk a „Sárospataki füzeteket“ nemcsak lelkész, de világi embereinknek is. Mert hisz a világi embernek se szégyen, sőt kötelessége tudnia azt, hogy mit hiszen és mi alapon hiszen. De lássuk a folyóirat munkakörét. Ez két főszakaszra oszlik: A) Fölal. B) Tárcza.

A) I. Az egyház köre alá jönnek mindazon tudományos vizsgálódások s lehető előadások, melyek a) a protestáns egyház alkotmányát a protestáns autonómia elve szerint érdeklik, illetik. Tehát ide tartoznak az egyház és állam viszonya egymáshoz; a protestáns törvényhozás és köztisztviseltetés; zsinat, értekezlet stb. b) Liturgiák, papi gond, pap és hívei közti viszony; folytonos gyakorlat, életszokások, itthon és külföldön.

II. Nevelés. Nevel az egyház, állam és iskolák, egyetem, akademia, papnöveldé, gymnasium, képezde, real és népiskola. Az egyházi és állami életbelfolyása a nevelésre, nevelő-intézetek állása most és régen, honn és külföldön stb.

III. Tudomány. Ide tartoznak a) a prot. hittant, egyház-történetet és erkölcsstudományt illető értekezések, kulfők, emlekiratok, b) a bölcsészeti tudományok egész terjedelme. c) Esztetika; egyházi költészet és szónoklat elméletileg s gyakorlatilag, a kellő magyarázatok, összevetések s bírálatokkal. d) Történelem. e) Természettudományokból művelt olvasókra számított előadások. f) Nyelvészet; hazai és rokon s különösen a bibliai nyelvészet köre, műfordítások a kellő korlátozással.

IV. Irodalom. Értekezések, bírálatok; kivonva, részletesen, ítéseleg.

B) A Tárcza közölni fog egyházi, nevelési, tudományi és irodalmi jelenségeket, tudni méltókat, lehető érdekel, szabatos rövidséggel. Felhívásokat; felírásokat; az egyházi törvényhozás, egyházkerületek, megyék jegyzőkönyveinek közre tartozó pontjait, ha lehet, mindig hivatalos alakban; hivatalos és körleveleket, levelezéseket, statisztikai adatokat stb.

Különös ajánlatul legyen jelentve az is, hogy e derék folyóirat Erdélyi János szerkesztése alatt jelenik meg, Szeremley Gábor és Hegedűs László munkatársaságukban. Az előfizetés egy évre (postai szétküldéssel) 6 frt. fél évre 3 frt. Egy évre (posta nélkül) 5 frt. Fél évre 2 frt 30 kr. Az egész évre eső hatvan ív első szálmánya tizenöt éves szálmányban jelent meg. Azonban többek kívánata következtében jelenti a szerkesztő, hogy folyóiratát ezentul nem tizenöt, hanem hat éves szálmányokban és így évenként tízszer fogja kiszolgáltatni s időarányosan szétküldözni.

Az ápril—júniusi első évnegyedre megjelent füzet gazdag tartalmát közelebbi számunkban közlendőjük.

— (Adakozás a constantinápolyi magyar iskolára) Fribeisz István úrtól, a Délbáb érdemes szerkesztőjétől következő levelet vettük: „A K. Közlöny egyik számában közölt constantinápolyi levelemből egy tudósítást vettem át lapomba. E tudósítást a const. prot. magyarok iskolája szégyenségre vonatkozván, ennek enyhítésére szót emeltem. Fölzsolálásra szerkesztőségemhez eddigél következők küldöttek be segélyt:

Nádossy István 10 pft. Farkas Emilia 2 pft. Szathmári Király István 7 frt 34 kr pp. — összesen 19 frt 34 pkr. melyeket az ide mellékel utalványban az illető helyen felveendőket leendő kézbesítés végett ezennel elküldök.

Valamint a derék szerkesztő urnak, úgy az érdemes adakozóknak, kik sztlámbuli levelezőnk, nemes barátom távoli szózatát figyelmekre méltaták, nyilvános köszönetet mondom — s a fenn kitett öszveg kézbesítését elintézem. DÓZSA.

Gazdasági egyetünk igazgató választmánya e hó 15-kén tartotta első gyűlését a nyári közgyűlés óta. E hosszas szünetnek oka leginkább abban keresendő, hogy azóta nem igen adta elé magát olys tárgy, melynek ellátása a választmány egybegyűjtését kívánta. E gyűlés is inkább csak azért volt egybehíva, hogy e szabályszerű rendnek legyen elég téve. — Ennélfogva kevés jelenteni valónk van. A közérdeklő bíró nevezetesebb pontok a következőkben vannak kimerítve.

Legelőbb is tanár Tunyogi József ur jelenti, hogy a nyári hónapokban a m. kormány segélyével beállított selyemtenyésztési intézetben a gyakorlati tanítás ugyan beveződött, de az elméleti betegségtől akadályoztatva nem végezhetvén be, azt a most beállott iskolaév kezdetével folytatva tovább és e hónapban el is végzi, ennél fogva jövő october hó 3-dikán a választmány belegegyeztetel nyilvános vizsgálatra kész lesz tanítványaiával. A választmányt felkéri, nevezze ki egy bizottságot, a mely e vizsgálaton a tanítás eredményeiről meggyőződést szerezvén magának, egyszersmind ítéltje oda a m. kormánytól kitűzött 5, ötven pfnyit ösztöndíjt. A választmány e czéla kiküldi gr. Lázár Miklós, mlgos Ujfalvi Sándor, dr. Pataky Dániel, id. Tauffer Ferencz, Pál Sándor, Jakab Elek urakat és a két titkárt. A vizsgálat tehát oct. 3-kán a helybeli ev. ref. főtanoda helyiségében fog végbe menni.

A második nevezetes tárgy az, hogy az idén is egy bizottság a választmány kebeléből ki fog rándulni a szőlő- és bortelemes vizsgálására, még pedig az idén a Küküllő völgyébe. Jövő évre a Szilágyság van kitűzve.

A m. kormány felszólítása következtében az egyet megbizásból, az illető szakosztály összegyűjtven minden megkapható munkát a méhtenyésztésről, jelenti, hogy mind tartalmára mind népszerűségére nézve legjelesebb a két Dzierzon-féle, különösen pedig a kisebbik, mint nagyon népszerű. A választmány e szerint elhatározza, hogy ezt ajánlja a m. kormányynak azon czéla, hogy a honi nyelvekre áttétetvén, a lehető legolcsóbban terjeszténé az országban.

Végre meg jelenti a titkár, hogy a m. kormány e párizsi világtárlatról való tudósítások folytatását az egyetnek kegyesen megküldeni méltóztatott. Nem különben, hogy a bécsi tárlaton az erdélyi ott képviselve volt gazdasági czikkeknél itélt három dícsőő oklevél gr. Mikó Imre ö mlgának és Antal Mihály helybeli polgárnak gabnanemükért, Fröhlich Frigyes helybeli polgárnak viaszért megérkeztek. A választmány ezeket az illetőknek, jövő gyűlésére meghíván őket, kézbesíteni fogja. Végre, hogy Hutyay Lukácsi Sándor ur selyemtermelési füzetéből 25 példányt küldött az egyetnek kiosztás végett.

Ezek után a gyűlés eloszlott.

— Gr. Szapáry Gyula a Török Szt. Miklóson alakult szolnokmegyei lovar és gazdasági egyetelnök, az erd. gazd. egyetel hivatalosan tudatta, hogy amaz egyet működése egy f. év. october 3-dikén Török Szt. Miklóson tartandó löversenyvel, átlal- és gépkiallításal veszi kezdetét. Felszólítja az erdélyi gazdaközönséget a részvételre.

## K Ü L F Ö L D.

— A „Times“ az indiai fölkelés elnyomására tett készülletekről írván, mondja többi közt: „Kalkutta Delhi-től kétszáz mérföldre van; de a csapatok megérkezésének híre csaknem annyi reánk nézve, mint maga a megérkezés. Ázsiai országokban hihetetlen gyorsasággal terjed el a tudósítás egyik falutól a másikig. Villámgyorsan értesülend minden egyes sipahi Hindostanban a hírről, hogy a hadsereg megindult boszuját tölteni és a vérszomjas lázadók elrémülve látandják, hogy az első csapat mögött, bármi kicsin legyen is az, a megsértett Nagybritannia hatalma nyomul elő.“ sat. A „Times“ az indiai fölkelés jellemét igen barbárnak mondja. A barbár elem, ugymond, mindig az erőtlenség eleme, s éppen innen magyarázható, hogy miért uralgunk keleten. Egy maroknyi angol 200 millió lélek felett uralg, mert nyíltak vagyunk cselekedetünkben, mert nem vagyunk kegyetlenek, gonosz boszuállók, mert egy vallást sem gonyolunk, mert fenntartjuk a rendet, szóval, mert mi e sok nemzetnek és különböző vallásoknak nagyobb szabadságot engedünk, s irántok türelmesebbek vagyunk, mint minők egymásközt ők magok volnának. A felkelés jellege Nana Sahib. Ő valódi eszményképe a barbárnak. Ő és elődei árulás útján Ázsiát a világ kezdete óta leigázva tarták, azt mindig sajátjukul tekintvén, egy erősebb néptörzsszákmanyaúl tevék. És mégis ez ember bizonyos értelemben maga a fiatal Ázsia; mi benne látjuk, a mit várnunk kell, ha a hindukba európai miveltséget csepegtettünk vallásunk és férfias jellemünk nélkül. Nana Sahib, mint halljuk, tökéletes gentleman; jól és folyékonyan beszél angolul, minden perczen ott volt látható Cawnpurban, gyakran érintkezett az ottani angol tisztekkel, gyakran vadászatra ment velők, s tánczvizgalmakba is meghivatott. Ő a szó teljes értelmében a brit kormány teremtménye, ő az, ki miután régi barátait és fegyvertársait megadára rábeszélte — a mibe csak főleg az erőben éhhalállal küzdő szegény nők és gyermekek kedvéért egyeztek belé — azokat mind lekonzultatta. De mégsem, nem mindnyáját azonnal. A nők közül néhányat a Bazarban közárverés útján katonáinak eladatott. Mintegy 30-at közülük magának tartott meg. A mit ké-

sőbbi sorsukról megtudhattunk, annyi, hogy ez elkényeztetett indiai gentleman látván, hogy Havelock tábornok őt megtámadni készül, a 30 angol nőt hadsergének homlokzata előtt felállította és lefejeztette. Ime, ez képe a fiatal Indiának. Ez ember az, nem pedig a Delhi-ben székelő szánandó szalmaváz, sem az audhi gyenge fejű király, a ki Victoria királynő helyébe szeretne lépni, ha a lázadás sikerülne.

— Palmerston közlönye, a „M. Post“ komoly méltósággal ír az ind ügyekről. Az angol nemzeti nagyság próbakövének mondja a lázadást, s különösen érdekes, midőn e miniszter-elnöki közlőny az ország erélyére és hazafiságára hivatkozik, a melynek, saját lázadó, katonái ellenében, saját erélyére s nem idegen segélyre kell támaszkodnia. E sorok eléggé mutatják, mily kevéssé alapos azon szárazföldi lapok híresztelése, mintha az angol kormány idegen (főleg német) legio toborzásáról gondolkodnék. Annál inkább hirdetik az angol lapok a négerkékből, kafferekből és hottentótkából alakítandó csapatokat.

— A „Constitutionnel“ tiltakozik az angol lapok azon állítása ellen, mintha Franciaországban az angoloknak Indiában balsorsát örövendének. Franciaország, úgy mond, nem érezhet örömet oly mérszálások felett, a minők Delhi s Cawnpur előtt történtek. Egyuttal azt is mutogatja a félhiv. lap, hogy a „Szent-Ilona“ név, a melyet Napoleon emlékpénzének adtak, korántsem sértés avagy fenyegetés Angliára nézve. Szerinte a szent-ilonai emlékpénz alapításában semmi politikai számítás nem lapangott, hanem csupán a császár szíve beszélt, midőn azon rendeletet aláírta, a melynek czélja az öreg hadastyánoknak utóljára egy kis örömet szerezni.

— Az ismeretes belga lap csendesíteni kívánja a két császár összejövetele miatt szorongani kezdett világot. „Többé nem azon világban élünk, úgy mond, midőn két hatalom közti szívélyes egyezség ki látszott zárni valamely harmadik hatalommal egyetértést. Napoleon császár oly álláspontot szerzett magának az angol és orosz között, hogy egyesíthesse őket; s utolsó nyomat is elenyésztesse köztük a régi versengéseknek.“ Ime világos nyoma az annyit híresztelt hármas szövetségnek. „Egyébiránt e jó viszonyokban, — mint ugyanazon lap folytatja — készen van a hely Poroszország számára is, a mely ugyis a nagy czár palástjához fogódzik, és ezen jó viszonyok csak Ausztriának lehetnének ellenére, mely éven átalános concerten tovább is kívül állana.“

— Tunisnak francia részről elfoglalása nemcsak az angolt érdekli, de főleg az osztrák érdekekre rendkívül vészthetőnek tűnik fel. E pontot — a régi Carthagót, a mely még Maltánál is sokkal jelentősebb, — mihelyt hatalma vagy befolyása alá ejtheti Franciaország nem csak a syriai tengert, hanem Adriát is egy kedvező perczen elzárhatja, s annál fogva az osztrák tengeri ke-

reskedést tönkre silányíthatja. Tunisból tulnyomó befolyást gyakorolhatna Franciaország Alsó-Itáliára, s a muratista törekvéseket szép csendesen támogathatná. A Tunisban lévő számos nápolyi menekültet, a kik ott francia otalom alatt állanak, s köztudat szerint honukkal folytonos összeköttetésben vannak, ily színű dynastiai mesterkedéseket kétséggel igen jól segíthetnének.

— Pétervárából írják, miképp a kopenhágai kabinet az orosz kabinetnek egy jegyzéket adott át a Dánia s német hatalmak közti összeülkötést illetőleg. E jegyzék szerint a dán kormány engedvényeinek sora az eddigiekkel már be van fejezve. A pétervári kabinet a kopenhágaival egy értelmében van, s hir szerint, Goresakoff hg. értesítette volna a német hatalmakat az iránt, hogy Oroszország minden oly törekvés ellen tiltakozni fog, a mely a dán monarchia épsége ellen fogna törteni. A dán-német viszony e szerint mind inkább kezd gőcsösödni.

— A török birodalom több részeiben ujulnak a zavarok. A beteg ember testéről fölkeléseket irnak, az ily fölkelésben aztán nincs köszönet, kivált a szegény szultánra nézve, a ki csak 40 százalékra kaphat pénzt a galatai pénzváltóktól, hogy felséges és feleséges családjának napi szükségait fűdözhesse. Csak az oroszra nézve lehet ez állapotban köszönet, a ki a nevető örökösök közt a legvigább leendő. A levelek és lapok a muzulman fanatizmus ismétli fölbresztéséről szólnak. Palestinában nagyban foly a háborgás, gyilkosság. A latin szertartásu patriarcha fenyegetett, a kénytelen volt leköszönni. Egész Syriában csak rablásról, keresztények elleni fenyegetésekről van szó. Epirusban is újból fölemelte fejét a lázadás.

— Resid basától a tansimat-tanács elnökének cizme, melyet a miniszteriumbéli kiléptekor nyert, elvétele. E letételés valódi oka nincs tudva, de ismét azon hir terjeng, hogy több hivatalnok letételést, sőt száműzetést is küldetett. Állítják, hogy a porta, bizonyos fokig meg akarja politikai rendszerét változtatni. A „Nord“ alaplatannak mondja azon fölfogást, hogy Angolország Stambulban még mindig tulnyomó befolyással bír. Az „Univers“ szerint, a vereség, melyet az angol követ a minapi stambuli viszálykor szenvedett, az indiai események első érezhető következményeül tekinthető.

## U J P O S T A.

Egy távirati sürgöny Londonból sept. 13-ról jelent, hogy Indiából következő hivatalos tudósítások érkeztek: „A Bombay-Times“ből vett tudósítások következőleg hangzanak. Delhiből aug. 27-ről jelentik: Az ostrom lassan halad, erősítések érkeznek, az ostromlottak erősítés nélkül maradtak. Reed megbetegült, s

Wilson helyettesíti. Az agrai helyőrség keményen tartja magát. Havelock megverte a lázadókat aug. 30-kán s lövegeiket majd mind elvette; aug. 31-én Lucknowba fogott érkezni. Bombayban mahomedán összeesküvést fűdöztek fel; Campbell tábornok erősítésekkel megérkezett Kalkuttába. Ha a már utban levő csapatok is megérkeznek Indiába; az összes hadsereg 87,000 európaiból fog állani.

— Párisi s bécsi levelek határozottan kétségbe vonják azon többször rebesgetett hirt, mintha a francia császár az osbornei értekezleten a dunai fejedelemségek uniojával felhagyott volna. Napoleon tovább is megmarad eddigi nézete mellett, s csak annyit ígért, hogy az unio-kérdésből nem fog casus belli-t csinálni. A divánok törvényszerű nyilatkozványa után döntsön a conferencezia.

— Eugénia császárné nem megy Stuttgartba, minthogy az orosz czár neje nem megy oda.

— A Kapu, Angolország és Ausztria biztosai Ghyska kajmakaimhoz jegyzéket intéztek, panaszolván, hogy zenekarának odaadása által részt vett azon unionista nyilatkozványban, mi Bukarestben Napolcon ünnepén történt.

— A „Moniteur“ sept. 12-kén jelenti: A császár tegnap egy hadsegédét az orosz kápolnába küldé, hol az orosz czár tiszteletére isteni tiszteletet tartottak.

— A sept. 13-ki „Moniteur“ jelenti, hogy a chalonsi táborban való hadgyakorlatok folytatása a folytonos esőzés miatt a jövő szeptáig elhalasztott.

— A „Pays“ és „Patrie“ egy sürgönyt közölnek Jassyból, mely szerint Moldovában a választásokat megkezdették e hó 10-kén.

— A francia hajóhad Tunis előtt már megjelent. Lesz-e valami beavatkozás francia részről nem tudni, valamint azt sem, hogy a porta részéről történendik-e valami a francia tervek megelőzésére.

— Némely nyugoti lap nagy fontosságot igyekszik azon határkiigazításnak tulajdonítani, a mely közelebb Erdély határának tovább terjesztésével valamely moldvai vonalka rovására történt. Ezen eset ingerült vádra van felhasználva.

— A persák elhagyták Heratót s maga az orosz czár is befolyt e czélnek elérésére: e hir most megerősítést nyer Londonból is. Anglia tehát egy nagy követ érez szívről lehullni, nem félyén a persaháboru megújulásától, másrésztől az orosz kormány közeledése is ki van tüntetve Angliához. Fontos két ujság.

Bécsi börze, september 12-kén. Erd. urhéri papir 77<sup>5</sup>/<sub>8</sub>. Magyar urhéri papir 78<sup>3</sup>/<sub>4</sub>. Nemzeti kölcsön 83<sup>7</sup>/<sub>16</sub>. Arany darabja 4 fr. 57<sup>1</sup>/<sub>2</sub> kr. Ezüst 5<sup>3</sup>/<sub>8</sub>.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

## HIVATALOS HIRDETÉSEK.

### Kivonatban.

A S.-sz.-györgyi cs. k. járás-hivatal mint törv. szék f. é. jul. 25-ről 3187 sz. a. felhívja Turi Antonia Földvári Nét, Székely-Rózálit Boros Nét és Székely Sámuel, ellenük a kapitány Legay Albertnek tartozó 1535 váltó ft. 17 kr. iránt ügyvéd Heinrich Rudolf által indított kereset védelmére. Tárgyalási hatánap f. é. octob. 2-a d. e. 9-kor. Részökre kirendelt ügyvéd Kravani Victor

A k.-fejérvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. aug. 17-ről 2525 sz. a. tudatja, hogy gróf Mikó Kata Székely Jánosné elfoglalt alvincz-borbereki 30 darab fekvőt, a Simon Mihálynak tartozó 12,446 váltó ft. 23 kr. erejéig, f. é. octob. 23-án és novemb. 27-én d. e. 9-kor az ottani törv. széki irodában közérverésen eladják.

A fogarasi cs. k. járás-hivatal mint törv. szék f. é. aug. 29-ről 2424 sz. a. tudatja, hogy a Jaksi Zsigmond tömegéhez tartozó és elfoglalt 762 számú házat Fogarashan, Somogy Mihály kérelmére f. é. decemb. 2-kán és 1858-ki január 12-én d. e. 10-kor a hely színén közérverésen eladják.

## MAGÁN HIRDETÉSEK.

(250)

Sz. 774.

### Árverezési hirdetmény.

A sz.-keresztúri cs. k. járási-hivatal mint bíróság által ezenel köz-hírré tétetik: hogy a kolozsvári cs. k. megyei törvény székeknek f. évi september 3-ról 8055 civ. szám alatt tett átirata folytán a gróf Bethlen János Kis-Bunon lévő csödtömegéhez tartozó marha darabok úgy mint: egy angol telivér 6 — 10 éves Cicero nevű ménlő, egy barna fejér foltos 11 éves Virginus nevű vak kanca, egy barna 10 éves Szarvas nevű kanca, egy barna 10 éves Málna nevű kanca, egy barna 10 éves Csinos nevű kanca, egy barna 8 éves Vezér nevű kanca, egy barna 8 éves

A dézs-megyei cs. k. törv. szék f. é. aug. 31-ről 3855 sz. a. felhívja Földvári Józsefet ellene, a tanodai alapítványnak tartozó 5000 eft. tőke hátralevő kamatai iránt a k. fiskus által indított kereset védelmére. Tárgyalási hatánap f. é. sept. 24-én d. e. 10-kor. Részre kirendelt ügyvéd Fodor Antal, helyettes Tamási Sándor.

A k.-fejérvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. aug. 17-ről 2581 sz. a. felhívja Dobay Adámet ellene a báró Schaguna Andrástól Rottara szállott 8000 ezüst frt. váltó iránt indított kereset védelmére 3 nap alatt. Részre kirendelt ügyvéd Sebeni.

A n. enyedi cs. k. járás-hivatal mint törv. szék f. é. sept. 1-ről 956 sz. a. tudatja, hogy Ferenczi Bénéamin elfoglalt 2 darab szántó-földjét Maros-Csicszent, Kapeller Antal kérelmére 60 eft. erejéig f. é. sept. 26-án és octob. 10-én d. e. 10-kor a község házában közérverésen eladják.

### Urbér-kárpótlási tőke-utalványozás

A dézs-megyei cs. k. törv. szék f. é. aug. 12-ről 3742 sz. a. tudatja, hogy Katona K. b. Bornemíza Ignácznak bódóni birtoka után 300 eft. kárp tőke és járuléka van utalványozva.

Forgó nevű kanca, egy barna 5 éves Bujdos nevű paripa, egy barna 4 éves Rózi nevű kanca, egy barna 4 éves Tatár nevű ménlő, egy barna 8 éves Büszke nevű rokant paripa, egy szürke 10 éves Kigyó nevű kanca, egy barna 2 éves Omer nevű ménlő csikó, egy barna 1 éves Grizelda nevű kanca csikó, egy barna 1 éves Fegyveres nevű ménlő csikó, egy szürke 1 éves Jovial nevű ménlő csikó, egy barna 1 éves Bella nevű kanca csikó, egy tarka 1 éves Szarasa nevű kanca csikó, 5 darab bival téhen, 2 darab bival téhen borjú, 3 darab bival bika, 10 darab spanyol kos, 100 darab ürü (herélt kos), 70 darab 1 éves spanyol kos, 250 darab spanyol anyajuh, 61 darab 1 éves juh, 200 darab idénibarány. Két határ időben u. m. 1857 october 2-án és 30 kán Kis-Bunon a gróf Bethlen János ur udvarába mind kétszer reggeli 9 órakor rögtön

nyozva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 19-kéig. Tárgyalása f. é. decemb. 19-kén, d. e. 9-kor.

A dézs-megyei cs. k. törv. szék f. é. aug. 12-ről 3741 sz. a. tudatja, hogy gróf Wass Adámnak f.-gyékényesi birtoka után 545 eft. 50<sup>1</sup>/<sub>4</sub> kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 19-kéig. Tárgyalása f. é. decemb. 19-kén d. e. 9-kor.

A dézs-megyei cs. k. törv. szék f. é. aug. 12-ről 3664 sz. a. tudatja, hogy János Istvánnak szekecskei birtoka után 536 eft. 12<sup>3</sup>/<sub>4</sub> kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 19-kéig. Tárgyalása f. é. decemb. 19-kén, d. e. 9-kor.

A dézs-megyei cs. k. törv. szék f. é. aug. 12-ről 9662 sz. a. tudatja, hogy Placsintár Bálintnak székulaji birtoka után 12,980 eft. 15<sup>1</sup>/<sub>2</sub> kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 19-kéig. Tárgyalása f. é. decemb. 19-kén, d. e. 9-kor.

A zilah-megyei cs. k. törv. szék f. é. aug. 10-ről 1811 sz. a. tudatja, hogy Lugosi Boldizsárnak kémeri-birtoka után 312 eft. 29<sup>1</sup>/<sub>4</sub> kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 10-kéig. Tárgyalása f. é. decemb. 11-én d. e. 9-kor.

A zilah-megyei cs. k. törv. szék f. é. aug.

10-ről 1813 sz. a. tudatja, hogy Bartha Zsuzsánna özv. Gazda Mihálynének kémeri-birtoka után 775 eft. 45<sup>3</sup>/<sub>4</sub> kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 10-kéig. Tárgyalása f. é. decemb. 11-kén d. e. 9-kor.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. aug. 13-ről 7617 sz. a. tudatja, hogy Halmágyi Mártonnak magyar-sárdi birtoka után 1523 eft. 51 kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 20-kaig. Tárgyalása f. é. decemb. 30-kán, d. e. 9-kor.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. aug. 13-ről 7616 sz. a. tudatja, hogy Keresztúri Juliánna özv. Rácz Istvánnének fűzkúti-birtoka után 854 eft. 22<sup>3</sup>/<sub>4</sub> kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 20-kaig. Tárgyalása f. é. decemb. 30-kán, d. e. 9-kor.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. aug. 13-ről 7470 sz. a. tudatja, hogy Somlyai Jánosnak, Annának és Máriának berendi birtoka után 214 eft. 19<sup>3</sup>/<sub>4</sub> kr. kárp. tőke és járuléka van utalványozva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 25-éig. Tárgyalása f. é. decemb. 28-kán d. e. 9-kor.

fizetés mellett a többet ígérőnek elfognak adatni. Hová a vásárolni szándékozók azon megjegyzéssel hivatnak meg hogy az árverezési feltetelek ezen hivatalnál a rendes hivatalos órák alatt meg láthatók.

Sz.-Keresztúr, sept. 11-kén, 1857. cs. k. járási-hivatal.

(249)

### Prohászki és Társa Londonból.

Lakásukat Kolozsvárra tévén át, ajánlják legdivatosabb készítményeiket, minők: Legújabb divatu boárok 2 ftől 10-ig. Victorinek 3 ftől 12-ig. Mántillak 20 ftől 35-ig. Minden rendű Műtök 3 ftől 60-ig. Itt még nem látott Afrikai borból kész lt Muffok 10 ftől 12-ig. Biber férfi mellények 22 ftől 30 ft. Biber sapkák 10 ftől 12-ig. izlöl átmen ázható tengeri kutya kabá-

tok 36 ftől 45-ig. Biber kesztyűk, lábkosarak 5-ftől 8-ig. Különbféle férfi kabátok 35 ftől 110-ig. Minden alaku bundák 32 ftől 120-ig. És mindennemű bőrok nagyobb mennyiségben.

A vásárló delnök és uraságok fenczimzett kerekedésünkben tehetik szives megrendeléseiket.

Videkről jövő megrendelések a meghatározott ár megküldése mellett pontosan teljesíttetnek. Mindenféle sücs portékák kitisztítatnak, meg újítatnak vagy becsereítetnek a legújanyosabb árron.

(248)

### Ela tó ménlő.

Egy három éves tiszta erdélyi faj nemesített mén csikó eladó. Bővebb tudósítást kaphatni, csillag utca, Weixelbraun ház 1-ső emelet.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda nyomdájában.

Mai lapunk mellett szétküldetik Dózs a D. előfizetési felhívása „ZANDIRHÁM“ című eposzra.